

Budapest Főváros III. Kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat konzorciumvezetőként a Budapesti Történeti Múzeummal (BTM), a Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt (MTÜ), valamint a Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt-vel 2018 nyarán közös VEKOP-pályázatot nyújtott be, mely a VEKOP-4.1.2-17-2018-00001 azonosító számmal, „Az óbuda-aquincumi római limesszakasz örökségének komplex turisztikai célú hasznosítása” címmel bruttó **469 053 735 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesült**. A projekt megvalósítása során a Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. helyett a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. csatlakozott konzorciumi partnerként a projekthez.

A projekt célja a III. kerületi ókori római kori örökség turisztikai célú hasznosításának fejlesztése, különös tekintettel az Aquincum Múzeumra. A Budapesti Történeti Múzeum két fő beruházási eleme a nemzetközi hírű, országosan pedig a legnagyobb római kori gyűjteménnyel rendelkező múzeum **Szentendrei úti látványsétány I. ütemének kialakítása, valamint az Aquincum Múzeumban meglévő kiállítótér továbbfejlesztése, interaktív kiállítótér kialakítása volt**. Mindkét beruházás fővárosi tulajdonon valósult meg, a beruházó a BTM. A tervezés fővárosi forrásból már 2017-ben megkezdődött. A tervek engedélyezésére és a kiviteli tervek elkészítésére 2020. év elején került sor, a kivitelezés 2022-ben vette kezdetét. A projekt az Aquincumi Múzeum területén túlmenően érintette a Katonai amfiteátrumot, és a Kórház utcai táborkaput. Utóbbi helyszíneken rekonstrukciós táblák formájában jelenik meg előttünk a múlt, ezenkívül egy saját fejlesztésű applikáció segítségével telefonunk képernyőjén virtuálisan is megjeleníthetjük a múltat.

Bár Magyarország legfontosabb turisztikai célpontjának – Budapestnek a története Aquincummal kezdődött, a római település emlékei eddig nem töltötték be meghatározó szerepet a főváros turizmusában. A projekt célja a Főváros római korának és régészeti emlékeinek jobb megismertetése a hazai és külföldi látogatókkal, illetve a múzeum és tevékenységének népszerűsítése.

A projekt során megvalósult fejlesztés a jövőben reményeink szerint pozitív hatással lesz a térség jelenlegi turisztikai szolgáltatóira. A III. kerület több helyszínén megvalósuló beruházás több látogatói szegmenst is célba vesz (pl. családok, diákok, székelyek). Ennek fényében jelentős vendégforgalom növekedés várható nemcsak a fejlesztéssel érintett helyszíneken. Ebből következően nem csupán a támogatott helyszínek, hanem a kerület szolgáltatóinak is lehetősége nyílik forgalmuk fellendítésére és továbbfejlesztésére. A projekt hozzájárult az épített és kulturális örökség megőrzéséhez és egyúttal didaktikai szerepe is van: cél a legkülönbözőbb látogatói csoportok (így például a helyi lakosság) figyelmének felhívása Budapest római kori régészeti örökségének védelmére és annak népszerűsítésére.

A III. kerületi római emlékek részei lakosok mindennapjainak, hiszen a romok a lakóházak, intézmények közvetlen közelében vannak, beágyazódva az óbudai városi szövetbe. A napi teendőik intézése során a lakosok többször is találkoznak az ókori helyszínekkel (pl. Flórián tér – legiotábor déli és keleti kapuja, katonai barakkok, az ún. Centurio-ház, a tábor nagyobbik fürdője; Meggyfa utcai Hercules villa; Raktár utcai cella trichora; római kori vízvezeték a Szentendrei út mentén; a Nagyszombat utcai /katonai/ és a Zsófia utcai /polgárvárosi/ amfiteátrum, stb.). Fontos, hogy a pályázat segítségével elkészülhettek azok az információszerzési lehetőségek (táblák, audio-vizuális rendszerek stb.), melyek élményszerűen tárják a

kerület polgárai elé az összes olyan információt, mely növeli a romok ismertségét, elfogadottságát, kedveltségét. A projekt keretében 3 fő helyszínen valósult meg a római emlékek méltó bemutatását célzó turisztikai és infrastrukturális fejlesztés, melyek megfelelő helyszínt biztosítanak számos szolgáltatás nyújtására.

Helyszínek:

1. Aquincumi Múzeum területe: Szentendrei úti Látvány sétány. A projekt keretében:

- a Szentendrei úti járdaszakasz déli része kibővítésre került,
- az útszegély mellett alacsony poller sor épült az autók járdára parkolásának megakadályozására,
- Ún. hermák kerültek felállításra Aquincum szempontjából fontos császárok képmásával és fontos történeti eseményekkel
- a meglévő aszfalt járdaburkolatok bontása után 3 típusú új burkolat készült,
- új kapubejárat épült,
- az új kapubejárattól a pénztárig vezető új, speciális járda készült, amelyben egy híres aquincumi sírvers 3 nyelvű sorai (magyar, latin, angol) olvashatók
- az új bevezető járda mellett római kőemlékek kerültek kihelyezésre
- a múzeum kerítésének egy szakasza megújult,
- a múzeum épülete előtt gyülekezőtér került kialakításra, fák ültetésével és padok kihelyezésével

Az Aquincumi Múzeum évtizedek óta küzd azzal, hogy hangsúlyosan és egyértelműen tudja megjeleníteni a park bejárat zónáját. A projekt megvalósítása előtt a múzeumterület gyalogos bejárata és pénztár épülete a látogatói parkolón keresztül volt megközelíthető. A látogatói parkolóba gyalogosan a Szentendrei út felőli gépjármű behajtón keresztül lehetett eljutni. A pénztárhoz a bejárat helyzete miatt nehéz volt odatalálni, táblák segítettek a látogatókat ebben. A Múzeum parkolója a beruházást megelőzően a Szentendrei út felől volt nyílt, mind a behajtás, mind a kihajtás ezen a kapun keresztül történt. A járdán való átközlekedés és a kanyarodás nélküli lekanyarodás a Szentendrei útról balesetveszélyes volt mind az autósok, mind a gyalogosok számára, illetve kevésbé volt hangsúlyos, így nehezen volt észrevehető.

A közel 10 hektáros, immár felfejlesztett parknak azonban – több évtizede – fennálló problémája volt a heterogén külső határa, kerítése, amely egyrészt nem volt méltó a parkhoz, nem segítette a látogatók bejutását a múzeumba, nem közvetített információt és végül – de nem utolsó sorban – rendkívül balesetveszélyes is volt, a Szentendrei út közelsége miatt a gyalogosforgalom itt nehezen volt megoldható.

Aquincum polgárvárosának területe rendkívül lelet-gazdag, az Alpoktól északra a legnagyobb összefüggően ma is kutatható római kori város, amelynek közel fele látogatható is. Az épületek viszont csak részben és romjaikban maradtak csak meg. A turista a látványosságok esetében megkívánja, hogy

korhű – lehetőség szerint élethű, digitális – rekonstrukciós rajzok, videók alapján az egyes épületek rekonstruált változatát láthassa és elképzelhesse annak helyszínén.

Az attrakciók közül az Aquincumi Múzeum képviselt egyedül olyan vonzerőt, amely önmagában is képes volt jelentősebb mennyiségű látogató vonzására. Sem az amfiteátrum, sem a Keleti táborkapu önállóan nem képzett eddig jelentős turisztikai vonzerőt. Hálózatba kapcsolásukkal célunk volt megnövelni a turisták kerületben eltöltött idejét, illetve a római emlékek hálózatos megjelenítésével az attrakciók komplexebben értelmezhetőbbé, elérhetőbbé válnak, s ez által Aquincum római kori romjairól és az egykori település részéről átfogóbb képet kaphatnak a látogatók. Budapest III. kerületében található római kori romok, mind méreteikben, mind mennyiségükben, mind pedig állapotukban a legjelentősebbek az országban, ugyanakkor jelentőségüket sem a hazai, sem a külföldi látogatók nem érzékelik kellőképpen. A bemutatásukat szolgáló egységes hálózat kialakítása turisztikai jelentőségüket erősíti.

Az Aquincumi Múzeum előtt újonnan létesült fal, amely, mint reklámemem reményeink szerint megállítja majd a Dunakanyarba irányuló turistaforgalom egy részét és képi, valamint szöveges információkat közvetít a római városról a látogatóknak. Az I. ütem keretében a sétány bejárati és bevezető szakasza valósulhatott meg. A cél már az I.ütemmel is az, hogy kicsit „kifordítsuk” a múzeumot a látogatók felé, igyekezve minél több és érdekesebb információt közvetíteni és bemutatni az itt elhaladó gyalogosoknak Aquincumról.

Az aquincumi polgárváros egységének jobb megértését segíti a most megvalósult hatalmas, bronzkapu két oldalán elhelyezett Aquincum térkép is, illetve a kapu mellett az egykor itt állt római városkapu helyének burkolatban történt jelzése és ennek szöveges és grafikai megjelenítése ugyanitt, üvegfalon.

2. Aquincumi Múzeum területe: az aquincumi katonaság és a pannoniai limes kiállítás. A fejlesztés az Aquincumi Múzeum egy meglévő épületében, annak részbeni belső átalakításával valósult meg. A projekt keretében "A római sas árnyékában - katonaélet az aquincumi limes mentén" címmel új állandó kiállítással gazdagodott a BTM Aquincumi múzeuma.

- létrejött egy egységes interaktív kiállítótér, hagyományos kiállítótérrel kiegészülve
- megújult az épület vizesblokkja,
- a kiállítótérben interaktív kiállítás készült, mely bemutatja a római limes katonaság mindennapjait,
- múzeumpedagógiai foglalkoztató helyiség is készült
- a teremben a rendezvények megtartásának alapfeltételei biztosításra kerültek
- a termekben látványelemek kerültek elhelyezésre.

Aquincum a Római Birodalom határvárosa és Alsó – Pannonia provincia fővárosa volt mintegy 300 éven keresztül. Ebből adódott kiemelkedő katonai szerepe a pannoniai tartományok védelmében. A mai Budapest területén több katonai tábor (köztük egy közel 6000 főt számláló nehézfegyverzetű gyalogos egységet befogadó legiós tábor) tanúsítja a kor legütőképesebb hadseregének jelenlétét.

A kiállítás a fegyverleletek, a katonai ruházati elemek és a katonaság békeidőben végzett tevékenységének bemutatása mellett olyan emlékeket is közkinccsé tesz, amelyek eddig a látogató nagyközönség előtt ismeretlenek voltak. Ilyen például a "Drusus kő" néven ismert építési felirat, amelyre a korábban Pannonia tartomány Augustus kori birtokbavételét alapozták, azonban ma már tudjuk, hogy az óbudai lovassági tábor építését megörökítő kőemlék volt Kr.u. 73-ból. De először kerül kiállításra egy több töredékből összeállított római páncéling is. Akik pedig békésebb, művészebb élményekre vágnak, azok bizonyosan elgyönyörködnek majd az aquincumi legiotáborban feltárt Mithras-szentély közel 2000 éves színes falfestményében, amelyet a szentély hangulatát idéző enteriőrben helyeztünk el a feltárás során lelt oltárkövekkel együtt.

A látogatók egy nyüzsgő legiotábor főutcájának kellős közepére cseppelve korhűen berendezett enteriőrökbe is bepillanthatnak, sőt, a VR tartalomnak köszönhetően egy katonai barakkban, fürdőben, vagy éppen római szentélyben találhatják magukat, a kihelyezett hangpanel segítségével pedig ókori dallamokkal telik meg a kiállítótér. A forgatagban is érdemes figyelni a kis sas figurát, akinek útját követve az Aquincumban állomásozó katonák mindennapjairól és életútjáról tudhatnak meg érdekességeket. Kicsiket és nagyokat egyaránt vár a játéksarok, ahol az ókor rettegett harcosainak ruhatárát ismerhetik meg, de kipróbálhatnak korabeli társasjátékokat, illetve a hadsereg békeidőben végzett építőmunkájából is kivehetik a részüket, például fakockákból építhetik meg egy római őrtorony mását, tanulmányozhatják a híres római útépitési módszereket, vagy éppen elrendezhetik a limes rendszer erődítményeit Pannonia térképén.

3. Katonai amfiteátrum: Az amfiteátrumnak, melynek arénája még a római Colosseum alapterületénél is nagyobb, amelynek nem maradtak fenn az impozáns falai, valós funkcióját máig nem sikerült kialakítani. Az állagmegóvási munkálatokat követően a lakosok szívesen vették igénybe pihenés, kutyasétáltatás céljából, a környező iskolák szabadtéri rendezvényeiket tartották a helyszínen, ugyanakkor turisztikai funkcióját nem tudta igazán betölteni, információkat az attrakcióról a helyszínen nem találtunk a projekt megvalósítása előtt, egyetlen információs táblát leszámítva.

A projekt keretében a katonai amfiteátrum mellett 2 db olyan különleges ún. rekonstrukciós (plexi) tábla került kihelyezésre, melyeken keresztül nézve a látogató az épületet eredeti kontúrjait láthatja, megismerheti az épület formáját, ókori képét, hogy hogyan nézett ki az fénykorában. Külön plexitábla ábrázolja az amfiteátrum későbbi korszakait. A Nagyszombat utca, Szőlő utca sarkán található közterületen, a romterület bejáratánál áttetsző rekonstrukciós tábla áll, amely információt nyújt az attrakcióról, továbbá egy pontból nézve a katonai amfiteátrum korabeli épülete válik láthatóvá.

A főút mellett, a Pacsirtamező utca, Nagyszombat utca sarkánál figyelemfelkeltő táblát helyeztünk el, amely információt szolgáltat arról, hogy a helyszínen milyen épített-kulturális örökség található. Mellette elhaladva térbeli hatást keltenek a táblán lévő ábrák, amelyek mozognak is egymáshoz képest. A romokat látva kirajzolódik a háttérben meghúzódó katonai amfiteátrum. A két, egymás előtt elhelyezett tábla közül a hátsón az épület vonalai, míg az elülsőn gladiátorok, járókelők, versenykocsik láthatóak. A helyszínen telefonunk segítségével a táblákra helyezett QR kód beolvasásával virtuálisan is megjeleníthetjük az

Amfiteátrum eredeti mivoltát. Ugyanitt egy további – szintén a jelen pályázat keretei között megvalósult – interaktív telefonos alkalmazás segítségével az amfiteátrum egyes pontjain állva az egykori épület is kirajzolódik körülöttünk, szöveges információkkal kiegészülve.

4. Kórház utcai táborkapu (Keleti táborkapu) élményszerű megjelenítése – A Kórház utcai táborkapu a XXI. századi turisztikai igényeknek nem felelt meg. A szabadon látogatható romokról nem voltak kihelyezett információk, az attrakció ebben a formájában nem volt turista barát. Hiányzott a táborkapu kubatúrájának érzékeltetése, a köré épült lakótelepi épületek között megbújó látnivaló több figyelmet érdemelt. A látogatók számára nehézséget jelentett ez egykori épület eredeti formájának és a táboron belüli helyének felidézése.

A projekt keretében a Keleti táborkapu mellett olyan különleges plexitábla került kihelyezésre, melyen keresztül nézve a látogató az épület eredeti kontúrjait látja, megismerheti az épület formáját, ókori képét. A tábla bemutatja a légiós táborok jellemző erődített kapuit, azok impozáns formáját és falainak erejét. A rekonstrukciós tábla szelfiponttal egészült ki.

Az amfiteátrumhoz hasonlóan itt is élesítésre került egy mobilalkalmazás, amelynek segítségével a kapu előtt állva megelevenedik előttünk a római kori tábor bejárata, eredeti formájában, szöveges információkkal kiegészülve.

A felsorolt projektelemek együttesen alkalmasak a Főváros római kori régészeti örökségének, közelebbről Aquincum településkomplexum látható és nem látható emlékeinek élményalapú bemutatására és népszerűsítésére.